

7C - $\frac{221.15}{503.00}$ - 6N

1992-030

RIJKSDIENST
VOOR HET
OUDHEIDKUNDIG BODEMONDERZOEK

Aantekeningen

van

R. Woudstra

No III (van juni tot juli)

betreffende

Onderzoek te Franje Blakke
→ Gem. Grootegast

Onderzoek eto 57/9

1957

kelden afkomstig zijn. In keten, die ^{met} extensie in het
 bouwwerk zichtbaar was. In jongste periode
 laat zich raden uit weeten op ^{aan} ~~aan~~ gestelde
 plattegrond van uitbraaksluizen. Het duidel-
 ijkst zoals een zelfstandige bouw te herkennen, aan
 de Z. resp. W. en O. zijde. Bij deze voorlijnen
 liggen de van die van de voorgaande gerang-
 schikt, waardoor de totale indeling als nu
 zijn oppervlakte gelijkemij vertoren. Deze periode
 laat zich merkbaar door vrijdalle, met veel
 puin gevulde greppels. Wellicht de overblijfselen
 van de bebouwing die benutts Ruwof de Trepske.
 Interessant en voor datering belangrijk, is een
 afbraakspoor waaruit de bouwbouw met het
 jaartal 1727 afkomstig moet zijn. Dit spoor komt
 op de Z. W. hoek ^{de geringe} op bebouwing voor en gezien
~~het~~ ^{de geringe} ~~van~~ ^{van} ~~er~~ ^{er} ~~nog~~ ^{nog} ~~van~~ ^{van} ~~oude~~ ^{oude} ~~sporen~~, zou
 het mogelijk kunnen zijn dat de primaire bebouwing
 van de bewuste bouwsteen, hiervan afkomstig is.
 De sporen tekenen zich terug af in een plakke-
 lijk dik verpakket (30 tot 40 cm). Het been wijst
~~naar~~ ^{naar} ~~het~~ ^{het} ~~O.~~ ^{O.} naar alle zijden ~~aan~~ ^{aan} ~~met~~.
 Het dikke gevormde gedeelte zal wel in een ke-
 ren kon ontstaan zijn. In ^{een} ~~het~~ ^{de} sporen van de tweede
 bouwperiode treffen we tegels aan van het
 formaat 15x15 cm. De plavieren zijn groen, en een
 geel, geflauid. De voorwerpen konden wel eens
 uit het begin der 17^e eeuw afkomstig kunnen zijn.
 Voorts moeten wij gewag maken van een aan-
 tal kogelpothen die gevonden worden even
 boven de verlaag. Inmiddels is er doorgevoerd
 aan het onderzoek van de grote werkput ~~in~~ ⁱⁿ ~~de~~
 van greppels I. Aan de westkant is men zo-
 ver gevorderd dat ook hier te zien sporen in de
 plattegrond komen. De sporen zijn de voortzet-
 ting van die welke reeds werden geteld. Het

borgcomplex bestaat langzaamhand en groot gedeelte van het terrein.

Woensdag 12 Juni. Aan weinig personeel Trekken en wouputten. Werkzaamheden als voren. Bij het verdiepen van een strook direct langs de westkant van de borgeproen, tekent zich in de vaste grond (geel zand) een N.-O. verloopende donkere greppel af die, gezien de aanwezigheid van alleen kogelresten en andere werk, afkomstig moet zijn van de oudste bewoning. Vooralomg hebben we het te doen met een 2. deel van de greppel. Een spoor van puinresten ontbreekt in de vulling. Even ten W. van de greppel, bemerken we in het vlak de aanwezigheid van een graachtvulling, die parallel verloopst met de sp. borgeproen. Even voor het O. profiel van proefplek I tuint ^{aan de kant die} de ^{graacht} een deel van de gebruikte greppel. In de graachtvulling veel fragmenten en een paar volledige eenplaten van grote klostermoppen (30/31 x 15 x 9 cm). Een klein ligging en de bakstenen, zouden wij hier een deel van ^{het} de oudste graachtstelsel stoot gelegd kunnen hebben. D.W.Z. de binnenveste graacht van het H.H. tel. Om meer zekerheid te verkrijgen wordt de strook naar het Z. uitgebreid. Meten wordt dan ook de oude greppel naar het Z. vervolgd. De ontgraverstrook komt te liggen aan de O. kant van het 2. deel van proefplek I. Hier is volledigheidshalve opgemerkt, dat het ouder ween pakket ontbreekt en wij ons buiten de kom "zijn beland". Met het graven op dieper niveau in de strook komt het borgcomplex als het ware op een plateau te liggen. Ongewild wordt het daardoor in het terrein geaccentueerd. Aan de W. kant (achterzijde?), ongeveer in het midden van het sporencomplex, wordt een vrij zwaar murenwerk aangegraven wat folide gemeteld is. Aan het profielwerk kunnen sterken

voor van het formaat $29 \times 13 \times 6/6$ cm. Het monument springt naar het W. uit en heeft met een tweetal uitbraakpleuren verbinding op de borsporen. De beide (Z. en O.) pleuren zijn binnewaarts boogvormig. Het geheel is het best te vergelijken met de vorm van een aanbeeld- of smeedblok. Orgeven in het midden nog een klein verbodings- of steunmuntje van overeenkomstige baksteent. Aan de voorkant heeft het contact met de zwaaiende muur en is minder lang dan de diepte van het gehele object. Het binnende van de vorm wordt thans nog ingeromen door afbraakputten. Hiintussen vinden we een fragment van een geprofileerde, Hanne karolsteek. Het bouwfragment doet sterk denken aan een steet. Voorlopig zullen we met deze mededeeling volstaan omdat alles nog te worden gemaakt moet worden. Behalve de onderhanden lijnste uitklaarbeden, wordt nu begonnen aan een Z. stook evenwijdig met de borsporen. ~~Bijna alle~~ Behalve een paar, werken thans alle arbeiders aan het bodemonderwerk.

Donderdag 13 Juni Aan weinig personeel als voren. Om de volle aandacht besteden we aan het verder ontgraven en klommmaken van de borsporen t.b.v. van prof. H. T. Zodra mogelijk tekenen wij de bestaande plattgrond bij lichte aard gewit de tekening langzaam, tekenen daar het beeld nogal moeilijk valt te ontwarren.

Wat wij menen duidelijk te zien zijn de sporen van de oudste borg of steis. Het aanvullende N. gedeelte blijft smal en langgerekt. Evenals aan de Z. kant, laat het plan ook hier een middelgroot, over de totale breedte. Als de veronderstelling juist is, dan hebben we het hier te doen met een smalle langwerpige rechthoek, onderverdeeld in een Z. en N. kleine middelgroot en een veel

grote midden gedeelte. Van de N. begrenzing is ^{voorziening} nog niets te zeggen. Hier is het vlak onbetast.

Wel weten we uit de verkregen gegevens in prof. A en B, dat we in de buurt van een et. gaast moet zijn. Hier zullen we de zaak ruimer mocht aanpakken. Bij het diep graven in de strook ten Z. van borgcomplex, kwamen een aantal muren of meer lichte gaten voor de dag. Jaten, die zich terug aftrokken in de vaste verhoorag, door hun vrij lichte vullingen met enkele baksteen puin resten.

De oppervlakkige waarneming geeft de indruk, dat de grote kuilen in verband zijn geplaatst en evenwijdig liggen aan de sporen van het borgcomplex. Een nadere precisering kan gegeven worden als als het vlak schon gemaakt zal wordt. Hier deze overblijfselen wordt het gedeelte naar het Z. mitgebruid. Uit de gracht boven de vaste verhoorag, worden vrij veel kogel potsherpen aangetroffen. De randsherpen vertegenwoordigen verschillende typen. Ook hier een stukje haldegebakken, geelg aardewerk tussen het kogel potter aarde werk. Tevens een fragmentje ^{ruit van} gijz aardewerk. Voorts nogal wat dieren beenderen.

KB 105-28

Pl. 20

Ontgraven Z. gedeelte van borgepoen. De vertegenwoordigen verschillende verschillende perioden. Op voorgaand de overblijfselen van gemiddelde kelder (buitenwerk 3.00 x 5.20 cm) met rode tegels 22 x 22 x 2² cm en binnenland van gele Tieren van 18 x 8 x 4 cm. De buitenomrandingen op gaande werk van rode bak.

Hier van 30 x 13 1/2 / 14 x 6 cm. Richt: naar de kelder een vaste kuil van de laatste bevoering. Deels: het et. profiel van profleuf I. gez. v. u. hi. Z.Z.O.

Vrijdag 14 Juni Aanwezig Bekken en Woudsta. Zelfs
 werkzaamheden als voor. Het geheel et. gevele met de
 bergmen wordt nogmaals nauwkeurig bevoingemaakt.
 De thooke direct te h. van de bergsporen is, na het bloem
 maken, een versiering van structuur. De reeds
 eerdere opgemerkte overblijfselen blijken in de eerste
 plaats een aantal grote knilen te zijn die precies
 in een rij liggen en evenwijdig aan de h. bergsporen. Zo
 als gekogelballen te op door hun vrij lichte kleiige vul-
 ling met weinig rood baksteen priin. Op het eerste ge-
 zicht doen ze worden aan. Bij nadere bestudering blijken
 ze toch veelvuldig van vorm te zijn, met een diameter
 van 170 cm. Een kant op kant liggen de knilen on-
 geven 475 cm uitelkaar. Een aantal van uit de voor-
 kant van de h. Voorlijn als Meppelde boom, liggen ze
 tot in het midden hiervan 200 cm. Het totaal
 bestaan ze met de volledige afstand van deze
 Voorlijn. Een oprecht of staande knil ligt onge-
 ven in het midden van de lengte van de h. Voorlijn, en
 direct voor of tegen de bergsporen. Deze vijfde knil
 heeft volgens mijn voorbeeld niets uitstaan en
 met de rij van vier. Het komt mij voor dat de
 vulling ook iets anders is dan de vier gestelde.
 Het is bij de eerste vier knilen wel duidelijk, dat
 ze functioneel iets met de bouw van het berg-
 complex te maken hebben. Mijn idee is, dat de
 afkomstige rij van strijpgaten waarvan de eerste
 aanwezige knilen geheel verdwenen zijn. Met an-
 dere uiteren, functionele gaten gegraven door het
 veenpakket, en opgevuld met een kleiachtige
 grond. Wellicht hebben de knilen een dragende
 functie vervuld voor een voort waranda tegen
 de h. bijbehorende h. bergmen. De open aan-
 of uitbouw zou geëdigd kunnen hebben voor het
 vervoer van wagens en paarden. De vrijinnige
 gedaante over de gewoone overblijfselen houdt dat

moeten in, dat de ingang van de bekeffen de be-
woning, niet aan de zuidzijde gesloten moet worden,
maar veel meer aan de O. kant. De terug gevonden
platte gronden, vooral de jongeren, suggereren
dit in hun ~~confine~~ configuratie. De latere de Stijp-
gaten, bemerken ^{we} in het vaste ven, nog een aantal
veel kleinere rechtehoekige ingraveringen. De rullingen
hiervan komen in alle opzichten overeen met die der
vrij gevonden de grotere. De rechtehoekige liggen O.
van de Stijpgaten en aan de binnenzijde hiervan in
een verlengde geplaatst. Dit zijn een tweetal. De
O. vormt met een tweetal anderen een laatste lijn.
De W. ligt vlak van de Z.O. hoek van het berg-
complex en wel in het verlengde van de ~~W.~~ O. vlag-
gelwand van de berg der 17^e eeuw. Aan het Z.
komt nogmaals een rechtehoekig gat voor. De
laatste drie vormen dan samen een O. rij. In
twee een duidelijke paal, zodat we mogen aan-
nemen, dat we hier te over letten met een aantal
paalkuilen. Wellicht een O. aanbouw aan
de monumentale wand. In het voor-
komen van deze paalkuilen, nemen we met een
en andere ~~toege~~ veronderstellen dat hier een gesloten
wand gestaan heeft. Voorlopig zullen we ~~met~~
deze vermelding volstaan en wachten op de
wachter of er nog meerdere paalkuilen aanwezig
zijn. Een geheel ander verschijnsel zijn langge-
rechte, aan de westkant hoeksaansluitende breede
banen, die in het vaste ven de indruk achter laten
alsof daar het ven los geweest is. De platen
zijn donker gekleurd en de stroken korrelig van struc-
tuur. Tak bij elke uitdrijving zijn de sporen rijk-
baar. Of dit werkelijke sporen zijn laten we voor-
lopig in het midden. Eventueel kunnen we
hierop nader terug komen. Toch men ik er goed
aan te doen en gewag van te maken. Tegelijk

bereik van de heer Halbertsma en Renand. En
 En ander wordt aan een beoordeling onderworpen.
 De beide heeren vinden het onderzoek, vooral door
 zijn uitgebreidheid, moeilijk te overzien en de
 verschillende bijelkaar behorende overblijfselen te com-
 bineren. Vooral de gecompliceerde borgeponen laten
 zich op het eerste oog moeilijk vertolken. Het moet
 al verontmoet het ops, dat er te weinig contact be-
 staat tussen de man die het onderzoek beschrijft
 dat en de voortkomende totaliteit van verhoudingen
 op het veld. Tot nu toe werd er niet voldoende
 gesproken over de problemen. Over een aantal essen-
 tiële dingen zullen we het in de toekomst eens moeten
 worden. Willen wij bij dit grote onderzoek, enige
 gemoeies niet vinden. Bijvoorbeeld de oplossing van
 het ene gemoeie, met springende munten aan de
 werkhout van het borgecomplex, wordt door de heer
 Renand aan de hand gedaan als te zijn een actie
 balen. Dit doet prettig aan. Tijdens het bezoek
 ontvangt de heer Halbertsma Prof. Waterbalk en
 een paar assistenten op het werk. Snel daarna
 is alweer de tijd aangebroken om naar Amersfoort
 terug te reizen. Aan de oprichting van de
 fabriek, de heer Blaauwboek, worden voldoende
 de werkzaamheden voor de komende dagen op-
 gedragen. Mitbreiding ten 2. van borgecomplex,
 een paar lange steunen in het W. terrein ge-
 deelde en een 4. mitbreiding van de werkhout
 ten 4. van het borgecomplex.

Maandag 17 juni. Met Psekku per trein en bus
 naar Tblan. Werkzaamheden als voren en mit-
 vering met uwe op objecten. In het W. verloop
 van de reeds bij aanvang onderzoek gevonden be-
 schouwing, in een aan de binnenschip van et. graaf
 in profielen II, komen in een daarvoor gegraven

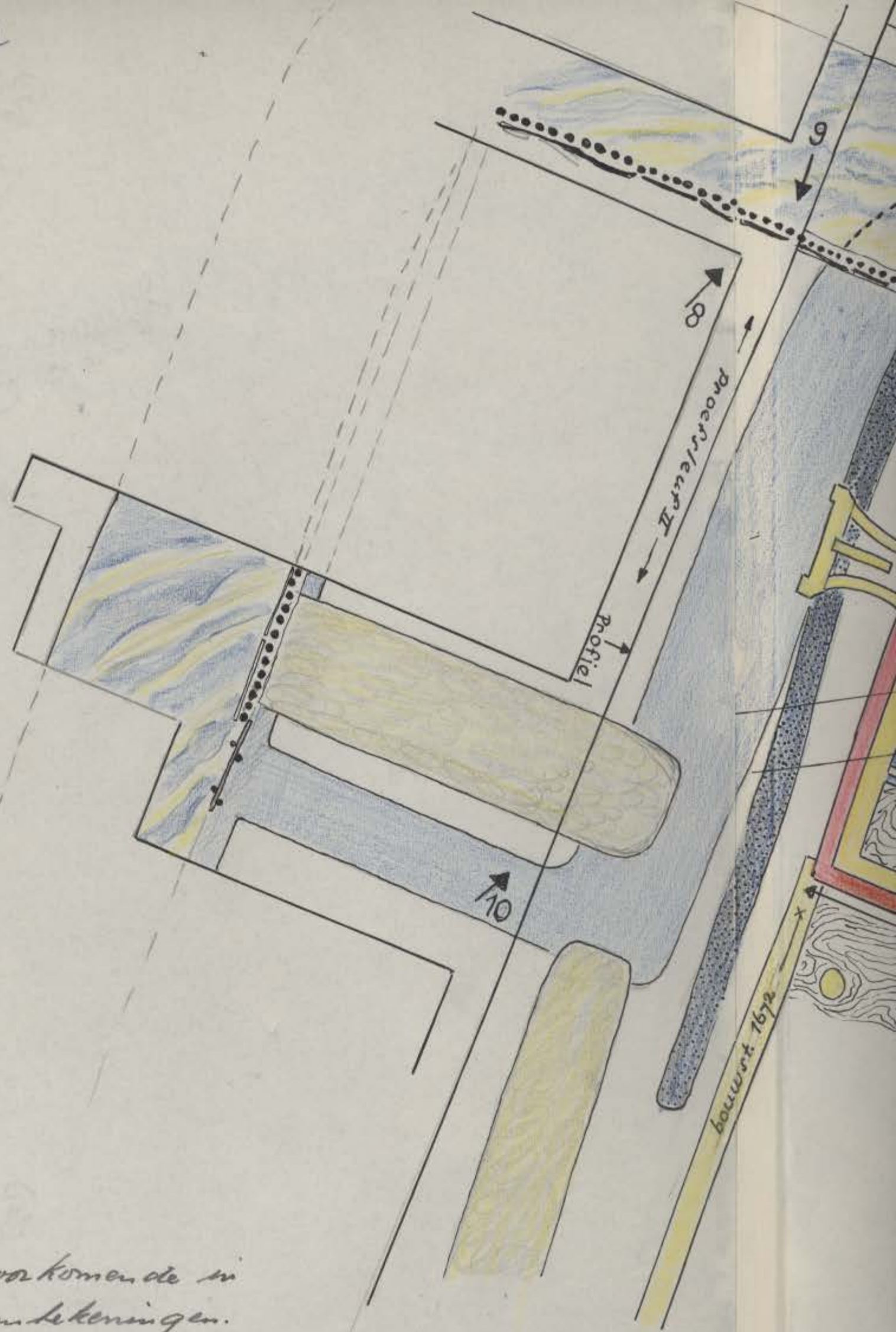
lange steun, vele van dergelijke murate palen, met aan de O. kant tuans takken voor. Deze takken zijn gebruikt als een soort tuinwerk. De verkregen impressie bevestigt de vermoedstelling dat dit houtwerk als een bescherming dienst gedaan heeft.

Merkwaardig dat deze tuans of houtafketting naar het N. ploteling geëindigd wordt. Voor alomvrijg geen oplopping hiervan te vinden. Wellicht zullen we in de komende tijd de gelegenheid vinden aan het geheel men handcraft te schenken. In een uitspruit aan de N.W. kant achter de bongsoren, vonden we een overeenkomstige beschrijving, maar hier in de richting Z.-O. gelegen. Merkwaardig genoeg heeft de beschrijving hier de functie verward tot ons een graft of te denken. De gevonden beschrijving is daar geplaatst waar zich in de begraving een oudere graft bevindt, en wel de graft die in het Z. gedeelte van profiel II wordt gememoreerd (M.B. 10, pag. 17 en 18, K I). De bewuste graft hebben we in W. richting laten vervolgen. Ongeveer 11 meter vanuit het N.O. profiel van profiel II, eindigt de graft in het vlak en wordt vervolgd een in de Z.-O. richting door de beschrijving verreden. Uit de aangegeven situatie blijkt, dat de palenconstructie juist daar voortkomt, waar de oude graft opgaat in een jongere (17^e eeuw). ~~De~~ De jongere graft is duidelijk te constateren aan de N. kant van de beschrijving en heeft het zelfde richtingverloop als de ingelagen palen. Oorspronkelijk moet het oudere, O.-N. verloopende graftgedeelte, ter plaatse van de beschrijving, een verbinding hebben gemaakt met een overeenkomstige in O.-W. richting. De laatste is daarna (17^e eeuw) vervangen door een bredere en diepere graft, waar we thans mee geconfronteerd worden. Bij deze verandering van het graftstelsel heeft men het O.-W. gedeelte laten ver-

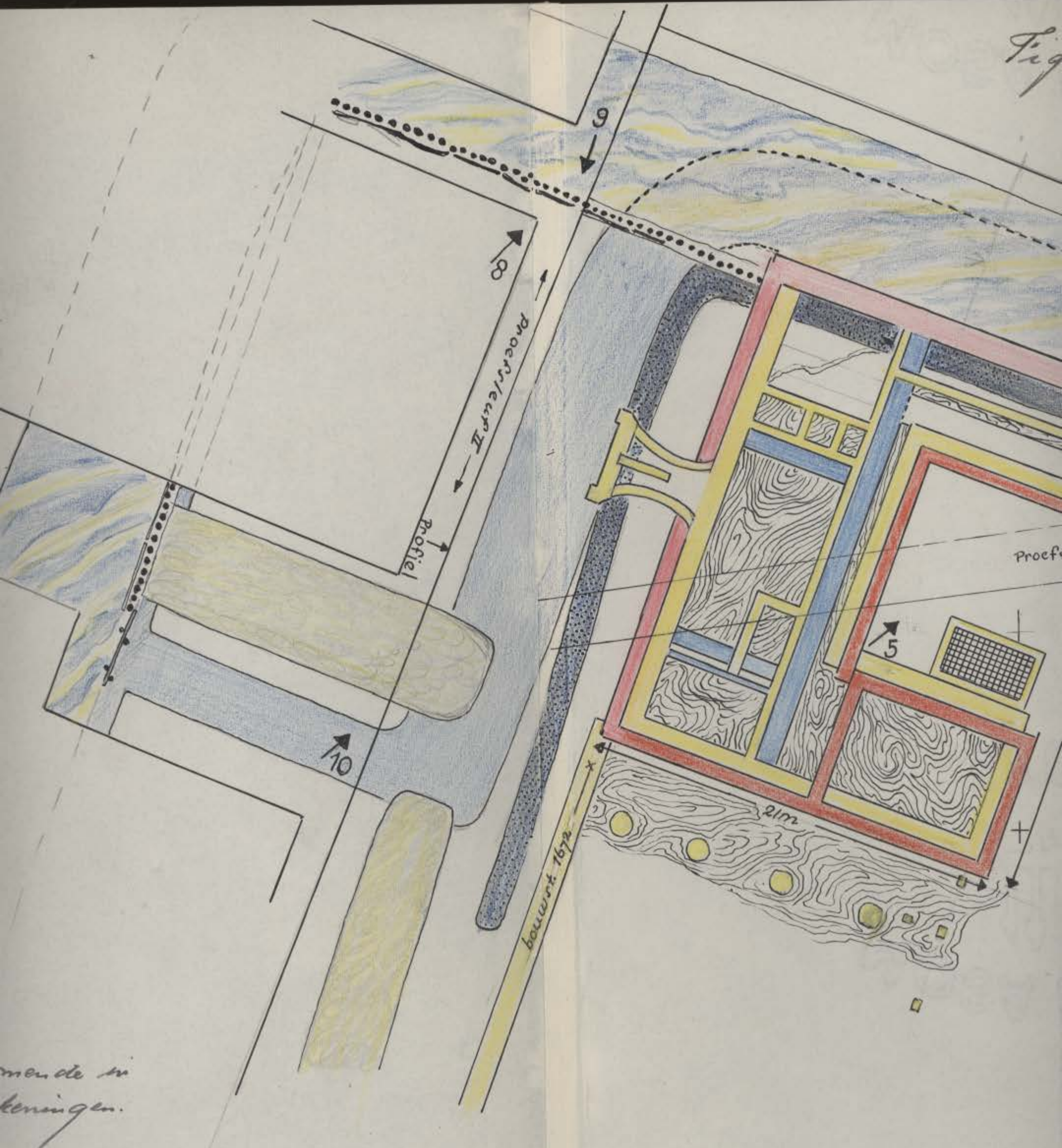
vallen en met een eenzijdige vulling geëgali-
~~teerd~~ teerd. In afwezigheid heeft men bij de mon-
 ding afgezet met de aangebrachte houtconstructie, om
 hier het nieuw gegraven kanaal tegen inzakken
 te beschermen. We speculeren niet, wanneer we
 uit een en ander de gevolgtrekking maken, dat
 we hier te doen hebben met minstens twee graften-
 perioden, waarbij we voorlopig menen te mogen
 veronderstellen dat de jongste graft en graften-
 stelsel enkelvoudig is geweest. Om deze opmerking
 af te ronden, is op laatste graft de w., en die ge-
 treden in het ^{afgedeelte} O. profiel, de et. (zie afd. 8, pag. 17, en
 15 en 16, A, et. I). Het gehele graftenstelsel wordt
 aan de O. kant van het terrein ge compleetend,
 door de daar aan werige binnentek, met de bak-
 stenen dammen (zie afd. 17, pag. 28, et. II). Een be-
 voordeeling van de betekenis ~~van~~ eerst genoemde
 O.-w. graft gedeelte van een oudere periode,
 zullen we voortaan niet meer opkorten en hiing-
 terug komen wanneer we in O. richting een nader
 onderzoek ingesteld hebben. Nu moet in het ver-
 schijnsel althans niet. Wellicht luidt het in,
 dat het oudere graftenstelsel, een geheel an-
 dere configuratie in het et. w. bergterrein ver-
 toonde. (zie fig. I, pag. 44 (blauw)).

Tijdens de werkzaamheden ten z. van het bergcomplex
 treffen we een nieuw verschijnsel aan. In het z.
 verlengde van de w. bergspoor een \pm 1.30 m breed
 landig spoor met hier en daar baksteenfragmenten
 (formaat: $29 \times 13\frac{1}{2} / 14 \times 6$ cm). Voortaan wij het thans
 kunnen beoordelen, hebben wij ook hier met een uit-
 gebroken muur spoor te doen, die aansluit op de
 z. w. hoek van een der borgen. Een belangrijk mag
 geacht worden, dat uit dit spoor de reeds eerder
 (pag. 19, et. II) genoemde landstenu gedenkplaat
 met opschrift „A° 1627“ te vonds zijn kwam. Ten-

25/52

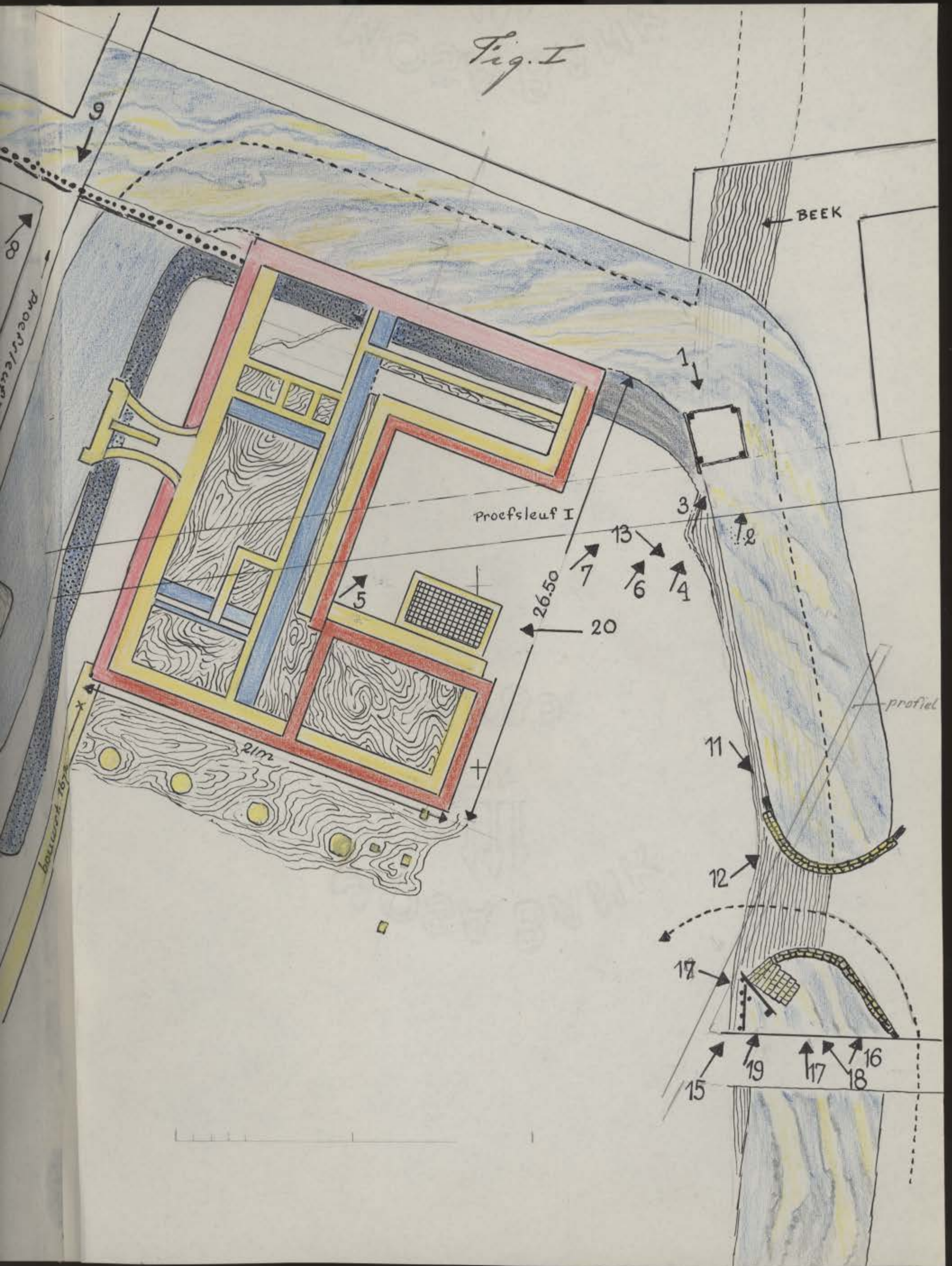
I ena: foto's voor komende in
deze aan teekeningen.

men de v
keningen.

Fig. I

✓ gevuld,

53

Met de bovenvermelde baksteenmaterialen, mogen we aannemen dat het spoor in verband gebracht moet worden met de borgbewoning 17^e eeuw (zie fig. I (geol.))

Dinsdag 18 Juni. Patroon Bekken en Wruddelen. Medewerks als voren. Nog enkele werkzaamheden in uitvoering, betreffende de strook ten O. van borg-complex. Hier gaat het om het een nadere vaststelling van ~~ten~~ aanwezige graat. Thans duidelijk waarneembaar.